

BLOK - LOKALNA BAZA ZA OSVJEŽAVANJE KULTURE

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O RADU – 2021.

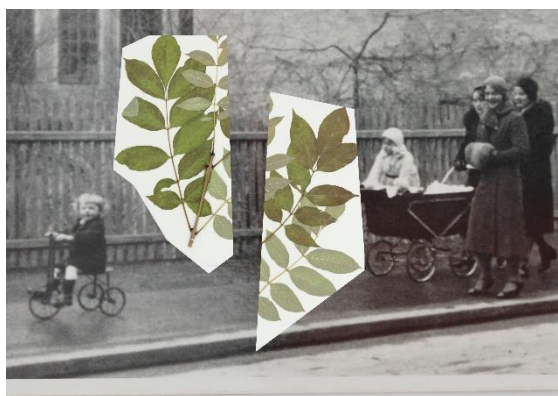
Na organizacijskoj razini, 2021. godinu u BLOK-u obilježio je odlazak dugogodišnje članice našeg kustoskog kolektiva Ivane Hanaček na novi posao na zadarskom Sveučilištu, velika financijska neizvjesnost u kojoj smo se zatekli zbog velikog kašnjenja rezultata natječaja u okviru ESF fonda te problemi s prostorom u BAZI, koji nikada nije do kraja adekvatno saniran nakon dva potresa iz 2020. (zbog čega smo na privremeno korištenje dobili prostor Nove BAZE na Novoj cesti) te koji je dodatno oštećen višestrukim pucanjem cijevi u zgradi u jesen 2021. godine, što nam je dodatno otežalo rad. U tom svjetlu, osobito bismo izdvojile potporu koju smo u proljeće 2021. godine dobile od naših brojnih suradnika, publike i susjeda koji su nam svojim donacijama pomogli da prebrodimo teško razdoblje. Kad je riječ o programu, i u 2021. godini nastavili smo djelovati u skladu s našim Strateškim planom 2019.-2021. te smo, zbog logike organskog programskog razvoja u ovom periodu, naša tri glavna programa (produkcija, edukacija i suradnja) raspodijelili u četiri programske linije: kultura u kvartu, edukacija, organiziranje radnika u kulturi i izdavaštvo.

KULTURA U KVARTU

Godinu smo započeli izložbom „Priroda, kemija i društvo“ Bojana Mrđenovića, realiziranom u okviru programa Umjetnici za kvart u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu. Izložba, rezultat Mrđenovićevog desetogodišnjeg istraživanja, prikupljanja arhivskog materijala i terenskog fotografskog rada fokusiranog na djelovanje kemijske industrije u Kutini, bila je iznimno dobro posjećena i popraćena kritičkim osvrtima u medijima. U lipnju je još jedna izložba realizirana u okviru Umjetnika za kvart, „Tisak, dvadeset i tri kioska“ Marka Ercegovića i Igora Lasića, krenula na put i u lipnju postavljena u Art radionici Lazareti u Dubrovniku. Dvadeset godina BLOK-a smo, pak, proslavile izložbom „BLOK: Proboj kroz nemoguće / Dizajn 2001.-2021.“ u Hrvatskom dizajnerskom društvu. Izložba daje pregled dizajnerskih praksi koje su obilježile naš rad, a kurirala ju je Ivana Borovnjak.

Okosnica ove programske linije u 2021. godini bio je program Muzej susjedstva Trešnjevka – živa baština, koji smo pokrenuli kao nastavak ESF projekta „Muzej susjedstva Trešnjevka – izgradnja odozdo“, ali i kao novu fazu dugogodišnjeg umjetničkog kvartovskog programa „Umjetnici za kvart“. Program je fokusiran na izgradnju inovativne, participativne kvartovske institucije, a uključuje različite formate kulturno-umjetničkog, na istraživanju utemeljenog, djelovanja na Trešnjevci. Organizirali smo dvije radionice za lokalnu zajednicu (jednu od njih u suradnji s inicijativom Mapiranje Trešnjevke i CeKaTe-om u okviru događanja „Trešnjevka se budi!“) na kojima smo prikupljali priloge susjeda kojima smo obogatili virtualni fundus Muzeja susjedstva Trešnjevka. S Mapiranjem Trešnjevke družili smo se i na manifestaciji u njihovoj organizaciji povodom 8. marta, kada smo u okviru njihove tematske šetnje kvartom pročitale izbor iz poezije trešnjevačkih radnica.

Kako bismo oživjele bogatu trešnjevačku baštinu okupljenu i predstavljenu u fundusu u suvremenoj umjetničkoj formi, pozvali smo troje suvremenih umjetnika da istraže fundus i realiziraju nove produkcije. Umjetnica Božena Končić Badurina započela je umjetničko istraživanje u okviru kojeg je u studenom u suradnji s književnicom Oljom Savičević Ivančević organizirala radionicu kreativnog pisanja „Perci od blata, planine od kruha“

temeljenu na baštini Augusta Cesarca i radničke poezije te koje se u 2022. nastavlja razvijati u smjeru participativnog umjetničkog projekta. Umjetnica Ana Kuzmanić istraživala je biljni svijet Trešnjevke i kritičko tumačenje botanike, a prva faza istraživanja, u koju je bila uključena i botaničarka Renata Šoštarić, rezultirala je online izložbom kolaža trešnjevačkih biljaka i predmeta iz fundusa pod nazivom „Divlji rast“. Umjetnik Marko Tadić se, istražujući fundus, fokusirao na temu urbanih transformacija Trešnjevke te napravio animirani film „Prolazna forma“ koji je predstavljen na samostalnoj izložbi u siječnju 2022.

Uhodani i uvijek dobro posjećeni program Kino na placu i ove je godine kurirala Barbara Gregov, dok je Radio BAZA dobio novo ruho: mlada glazbena urednica Klara Berdais osmislila je koncert pod nazivom „Živa muzika“ na kojem su nastupila tri benda čije je stvaralaštvo vezano za tradicijsku glazbu. Program je snimljen te u formi trodijelnog

podcasta distribuiran početkom siječnja. Program Muzeja susjedstva u više smo navrata tijekom 2021. godine predstavile mladim povjesničarima umjetnosti, muzeolozima, arhivistima, umjetnicima i aktivistima, ali i stranim kulturnim radnicama i umjetnicama: u svibnju smo gostovale na kolegiju „Baštinske zajednice“ Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog

fakulteta u Zagrebu, u rujnu smo organizirale tematsku šetnju Trešnjevkom za sudionike međunarodnog projekta Reshape koji vodi Pogon, a u listopadu smo predstavile virtualni fundus Muzeja polaznicima edukativnog programa „Kako misliti urbanizam i javni prostor?“ u organizaciji Vizkulture. Muzej susjedstva smo, zajedno s drugim BLOK-ovim programima, predstavile i u prosincu u Podgorici u okviru programa Decembarska umetnička scena (DEUS 2021.) u organizaciji gradskog Sekretarijata za kulturu i sport. Oživljavanjem kvartovske povijesti kroz produkciju novih kulturno-umjetničkih programa bavio se, na koncu, i projekt „Tvornice (i) slova“ na kojem smo radile kao partneri Tehničkog muzeja Nikola Tesla i Hrvatskog društva pisaca te realizirale kvartovsku turu „Od nezdravog stana do doma zdravlja – tuberkuloza na Trešnjevci“ koju ja pripremila i vodila Ana Kutleša.

EDUKACIJA

Ova programska linija odnosi se na edukaciju u području društveno-angažirane umjetnosti i njene pozicije u širem društvenom kontekstu, a obuhvaća kontinuirane programe Politička škola za umjetnike i sve zainteresirane (koja od 2021. prelazi u bijenalni format) i Mikropolitike, te različita predavanja i radionice u sklopu pojedinačnih projekata. U 2021. godini realiziran je projekt "Aplauz ne

plaća stanarinu" u okviru kojeg smo se bavili radnim uvjetima mladih kulturnih radnika, a obuhvatio je: višednevnu radionicu u Zagrebu, terensku nastavu u Rijeci realiziranu u suradnji s udrugom Građanke svome gradu i MMSU-om, tribinu u Zagrebu u suorganizaciji s Mrežom Antifašistkinja Zagreba te tribinu u Puli u suorganizaciji s Kinom Katarina. Sve su aktivnosti pobudile veliki interes naših suradnika i publike, a osobito ističemo aktivističko-likovne radove koje su izradili polaznici radionice zajedno s umjetnicom Selmom Banich te koji su uz pomoć dizajnerice Lane Grahek pretvoreni u razglednice s porukama i zahtjevima za poboljšanje pozicije mladih u polju kulture koje

su zajedničkom akcijom poslane na adrese raznih kulturnih institucija te kulturnih radnika i umjetnika. Također, projekt je zbog svoje aktualnosti dobio još dvije ekstenzije za koje su zaslužne polaznice radionice Maša Borović i Tena Starčević: otvoreni razgovor na temu radnih uvjeta u polju na karlovačkoj Maloj sceni u organizaciji Maše Borović ispred udruge KAoperativa te predstavljanje razglednica i projekta u okviru izložbe "Red, (ne)rad i (samo)disciplina" kustosice Tene Starčević u Galeriji Nova.

Program Mikropolitika u 2021. započeli smo u siječnju promocijom umjetničke knjige "Putujuća izložba: sredstvo za narodno prosvjećivanje" Udruženja KURS, koju smo objavili samim krajem 2020. godine. Na promociji su govorili autori knjige Mirjana Radovanović i Miloš Miletić iz KURS-a, Lujo Parežanin s portala Kulturpunkt te Goran Pavlić s Akademije dramskih umjetnosti u Zagrebu. Glavni dio programa Mikropolitike smo u 2021. organizirali u sklopu 5. međunarodnog znanstvenog skupa "Socijalizam na klupi" Centar za kulturološka istraživanja Socijalizma Sveučilišta Juraja Dobrila u Puli. Održana su dva panela pod nazivom "Umjetnici za antifašistički front: poetička i estetička pitanja" na kojima su okupljene istraživačice i istraživači socijalno angažiranih umjetničkih praksi 20. stoljeća u sferi likovnosti i književnosti: Ana Dević, Goran Pavlić, Vida Knežević, Katja Praznik, Noemí de Haro García, Maite Garbayo Maeztu, Sanjukta Sunderason, Vesna Vuković, Colette Gaiter, Lujo Parežanin, Oliver Sukrow, Ičo Vidmar, Dubravka Sekulić i Bojana Videkanić. Dodatno smo okviru programa Mikropolitike, u suradnji s Erasmus+ projektom *Curating in Context* Akademije dramskih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu i partnera, u rujnu organizirali online predavanje Katje Praznik "Umjetnost i rad - između zova muze i nade u sindikat".

ORGANIZIRANJE RADNIKA U KULTURI

Okosnica ove programske linije u 2021. godini bili su programi i aktivnosti kroz koje smo se bavili organiziranjem kulturnih radnika i umjetnica u borbi za bolje radne uvjete, a koja je proizašla iz potrebe da zajedno s kolegama i suradnicima reagiramo na kulturnu politiku koja gura umjetničku proizvodnju na tržište i srozava radne uvjete. U lipnju i srpnju smo realizirali „Kongres umjetnika i kulturnih radnica“, međunarodni skup inicijativa i organizacija koje se bave organiziranjem radnika u kulturi, koji je zamišljen kao izmjenični program s Političkom školom za umjetnika i nadogradnja tog tipa edukacije. Na trodnevnom skupu sudjelovalo je 8 organizacija, sindikata i strukovnih udruga iz Njemačke, Grčke, SAD-a, Velike Britanije, Austrije, Srbije, Italije i Hrvatske te niz kulturnih radnica i sindikalista iz Zagreba i Rijeke. U sklopu popratnog programa Kongresa organiziran je čitalački kružok

na kojem se razgovaralo o tekstovima Đure Tiljka te predstavljanje istraživanja Jake Primorac o projektnoj prirodi kulturnog rada, koje je na kraju godine ukoričeno u publikaciji „Od projekta do projekta – rad i zaposlenost u kulturnom sektoru“ predstavljenoj u veljači 2022. U okviru ove linije pokrenuli i kampanju „Za pošteni plaću!“ u sklopu projekta „Kultura na minimalcu – neće proći!“ financiranog putem Ad hoc programa Fonda za aktivno građanstvo, koja rezultirala izmjenom kriterija natječaja za javne potrebe u kulturi Ministarstva kulture i medija RH tako da se trošak plaće uvrsti među prihvatljive troškove. Ovaj uspjeh zahvaljujemo širokoj podršci suradnika, organizacija, umjetnika, radnica i sindikata, ali i suradnji s pravnikom Lukom Kurjanom koja se pokazala ključnom za razotkrivanje neusklađenosti dosadašnje prakse Ministarstva kulture i medija s nacionalnom regulativom. O ovim temama, kao i o drugim BLOK-ovim projektima koji se fokusiraju na pitanje demokratizacije kulture, govorili smo u rujnu na tribini „Privatizacija kulture“ u organizaciji Teatra Verrdi u Zadru u okviru kazališne revije „Nosi se“. Također, u suradnji s Platformom za radne uvjete u kulturi Za K.R.U.H. smo pratili i kroz web i Facebook javno komentirali kulturnu politiku i njene posljedice po radne uvjete u polju te započeli rad na razvoju alata za (samo)zaštitu i (samo)regulaciju kulturnog rada – protokola za pošteno plaćeni rad te strukovnih cjenika za pojedina polja u kojima takvi cjenici još ne postoje.

IZDAVAŠTVO

Ova programska linija tematski presijeca kulturno-umjetničko djelovanje u kvartu, kvartovska istraživanja, refleksiju društveno-angažirane umjetnosti i analizu systemske pozicije umjetnosti. Naša izdavačka aktivnost tako se nadovezuje na svaku od prethodne tri linije i omogućava nam kodifikaciju znanja, priznanje u stručnim krugovima te trajni utjecaj na šire stručne krugove. Na samom početku godine smo, osim već spomenute promocije umjetničke knjige "Putujuće izložbe" kolektiva KURS, organizirali promociju trećeg izdanja biblioteke Tendencija,

organizirali promociju knjige o "Umjetnosti i književnosti" Rose Luxemburg koju je prevela i zajedno s Kutleša i Hanaček uredila Vesna Vuković. Na promociji su govorili filozofkinja Ankica Čakardić, književnica Lejla Kalamujić i povjesničar Nikola Vukobratović. U 2021. smo objavili i novo, četvrto izdanje Tendencije, knjigu "O građanskoj, socijalnoj i partizanskoj umjetnosti" Đure Tiljka koju su uredile Vuković i Hanaček. Svojim su predanim istraživanjem arhiva i međuratne periodike izvukle na svjetlo dana tekstove ovog zanemarenog autora u prvom takvom izdavačkom pothvatu uopće. Na promociji u studenom 2021. su, osim urednica, govorile Ana Dević i slovenska

povjesničarka umjetnosti Asta Vrečko. Na samom kraju godine objavili smo istraživanje sociologinje Jake Primorac „Od projekta do projekta – rad i zaposlenost u kulturnom sektoru“, koje smo predstavili u veljači 2022.

*fotografije: izložba „Priroda, kemija i društvo“ Bojana Mrđenovića (foto: Ivan Buvinić), Radio BAZA 2021. (foto: Luka Pešun), kolaž iz online izložbe „Divlji rast“ Ane Kuzmanić, tribina Aplauz ne plaća stanarinu (foto: Luka Pešun), Kongres umjetnika i kulturnih radnica (foto: BLOK), knjiga odabranih tekstova Đure Tiljka „O građanskoj, socijalnoj i partizanskoj umjetnosti“ (dizajn: Hrvoje Živčić)